

Veldwaarneming aan bijen

Hans Nieuwenhuijsen

De kleine bleekvlekwespbij *Nomada baccata* is een vrij zeldzame broedparasiet van de zilveren zandbij *Andrena argentata*. De wespbij wordt in Schoorl in augustus, als de zandbij actief is, regelmatig waargenomen. Er is echter iets vreemds aan de hand. Elk jaar is er op een open zandvlak in het bos, de Bokkenweide, een gigantische aggregatie van de zandbij aanwezig. Maar tot nu toe heb ik daar in die tijd de wespbij niet aangetroffen. Trouwens ook *Sphecodes pellucidus* niet, die in het voorjaar op deze plek regelmatig te zien is als de witbaardzandbij *Andrena barbilabris* er nestelt.

Op 25 augustus 2017 nam ik op een zandpad door de heide een paar wespbijen (*Nomada baccata*) waar en ik besloot ze te volgen. Het pad bestaat uit mul zand met hier en daar wat vegetatie. Kenmerkend is de 'zoekende' vlucht vlak boven het zand. Soms wordt een wespbij besprongen door een zandbij man. Ik zie de wespbij regelmatig in de buurt van de vegetatie vliegen, terwijl de meeste zandbijvrouwtjes hun nest in het open zand graven. De wespbij vliegt niet achter het vrouwtje van de zandbij aan. Als een vrouwtje zandbij landt op de plek van haar verborgen nestingang, hangt *N. baccata* er even boven maar vliegt dan weg. De wespbij bestrijkt voor haar afmetingen een flink gebied: soms maakt ze een sprong van ongeveer 40 meter van de ene zandbijnestplaats naar de andere. Eén keer zag ik een vrouwtje in de buurt van een plant zich ingraven en zij bleef er ongeveer 9 minuten in, wat ik vermoedde dat het zandbijennest was. In die tijd legde ze waarschijnlijk een ei.

Hoe verklaar ik het merkwaardige feit dat de wespbij (nog) niet is waargenomen op de Bokkenwei en wel hier op dit zandpad? Mijn hypothese is dat het te maken heeft met het al of niet aanwezig zijn van begroeiing. De ingang van het nest van de zilveren zandbij (en dat van de witbaardzandbij) is voor ons onzichtbaar vanwege de bedekking met rul zand. Op het zicht is de nestingang voor de wespbij niet te vinden. Maar maakt een zandbij haar nest in de buurt van wat vegetatie dan heeft de koekoek iets om zich

op te oriënteren. Vervolgens kan ze van haar zicht op haar reuk overschakelen om het nest te vinden. Een ondersteunende waarneming kan zijn dat Jan Smit en ik dit jaar, 2018, veel *N. baccata*'s zagen op een stukje zand op de Tongerense heide. Ook hier geen open zandvlakte maar open stukjes zand afgewisseld met vegetatie.

Summary

The searching behavior for an *Andrena argentata* nest by *Nomada baccata* is shortly described. A striking fact in Schoorl is that *N. baccata* was not found yet in a large aggregation of *A. argentata* on an open sand plain. Though, it occurs on a sandy path with limited vegetation where *A. argentata* nests also. A hypothesis to explain this difference is that *N. baccata* orients itself on the vegetation to subsequently search a nest of *A. argentata* by smell.